

נושא העבודה:

גירושין

העבודה מוגשת בחסות העמותה של נוער שוחר

משפט עברי

הקדמה אישית

אני בחרתי לעסוק בנושא הגירושין.

הבנו מכירים לא מעט אנשים שעברו תהליך גירושין. הליך הגירושין הוא הליך מורכב רגשית ולעיתים אף משפטית. הליך זה ממושך, שום דבר לא קורה בין לילה. בנוסף, הליך זה גובה עלויות רבות עד שאחד הצדדים מסכים וכמו כן קיימים עוד מצבים לא קלים בהם עוברים שני הצדדים. על מנת לקיים הליך זה, שני הצדדים חייבים לדעת מהן חובותיהם וזכויותיהם של הבעל ושל האישה בגירושין ואילו עילות קיימות בגירושין, בין אם זה במשפט הישראלי ובין אם זה במשפט העברי. גירושין הוא ללא ספק נושא גדול ובתוכו נכללים לא מעט עניינים שונים. כמו כן, התהליך גורם למלחמות, התשות נפש, פגיעה בילדים והוצאות כלכליות בלתי מבוטלות. הסיבה לבחירת הנושא המדובר היא מפני שאני רואה בו חשיבות רבה, כלומר, לא ניתן לקיים את ההליך אם אחד מן הצדדים או שני הצדדים לא יודע כיצד עליהם לנהוג, אילו זכויות קיימות להם ובכלל האם כל הסיבות הן מוצדקות שבגללן רוצים להתגרש. היום ניתן למצוא עלייה מתמדת במספר הזוגות המתגרשים וההסברים לכך רבים. החל מגורמים אישיים למיניהם ועד לגורמים דמוגרפיים וחברתיים. מאחר שמדובר בתופעה כל כך מהותית ומשמעותית בחברה שלנו, בחרתי לעסוק בתופעה זאת בעבודתי ואכן אבסס זאת על פי המשפט הישראלי והעברי.

מבוא-

הנושא המדובר הינו גירושין.

החלטתי להתמקד בשאלה-האם ישנם קווי דימיון או קווי שוני בין המשפט

העברי לבין המשפט הישראלי לנושא הגירושין?

תחילה, מתוך המשפט העברי, אציג את הצדדים המשפטיים והטקסיים לאיך מקדשים

אישה, את תולדות הכתובה והתחייבותו של הבעל בכתובה ובנישואין, תנאי

הכתובה, התחייבות האישה בנישואין ולבסוף אדון על הגירושין במקרא.

לאחר מכן, אתייחס לשני פסקי דין מתוך המשפט הישראלי ומאמרים הקשורים

לנושא.

לבסוף, אשווה בין הדין העברי לבין הדין הישראלי בנושאים אלה ואראה האם

ישנם קווי שוני או קווי דימיון.

פרק א'

גירושין במשפט עברי-

ראשית, אפתח בשאלה - מהו קידושין?

קידושין=אירוסין. יצירת קשר משפטי של נישואין בין איש לאישה מתחילה בפעולה משפטית של קידושין, שמייעדת האישה לאיש המקדש, ואוסרת אותה על כל איש אחר.

"איך מקדשים אישה?" משנה, מסכת קידושין פרק א', משנה א'¹

"מתני' האשה נקנית בשלוש דרכים, וקונה את עצמה בשתי דרכים. אנקנית

בכסף, בשטר ובביאה. בכסף – בית שמאי אומרים: בדינר ובשווה דינר. ובית

הלל אומרים: בבפרוטה ובשווה פרוטה. גוכמה היא פרוטה? אחד משמונה

באיסר האיטלקי. וקונה את עצמה: בגט ובמיתת הבעל. דהיבמה נקנית

בביאה, וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם."

המשנה שלפנינו דנה בשאלה- איך גבר מקדש אישה ומהרגע שהוא מקדש אותה היא

משנה סטטוס מרווקה לנשואה. סטטוס החדש מחייב את האישה לקיים יחסי אישות

רק עם בעלה ואסורה עם גבר אחר.

קידושין בתושב'ע-

לעשות מספר פעולות שהגבר חייב לעשות כדי שהאישה תיהיה שייכת רק לו:

(1) הגבר נותן לה משהו שווה פרוטה כגון: טבעת.

(2) הגבר אומר לה את נוסח הקידושין: "הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת

משה וישראל".

(3) הקידושין חייב להעשות בנוכחות של שני עדים לפחות.

על מנת לתת תוקף לקידושי אישה, דרושים התנאים אלה.

¹ משנה, מסכת קידושין פרק א', משנה א'

מהרגע שהגבר קידש את האישה רק אז היא מותרת בקיום יחסי אישות אך
ורק עם בעלה ואסורה מכל גבר אחר.

משנה-קידושין:

"מתני' האשה נקנית בשלוש דרכים..."

שלוש דרכים לקדש אישה רגילה(רווקה\גרושה\אלמנה) על פי המשנה-

1)בכסף- הגבר צריך לתת לאישה פרוטה או חפץ שווה פרוטה ולומר לה
שהוא מקדש אותה בדבר זה.

2)בשטר-כתיבת מסמך משפטי וחתימת שני עדים(כתובה)

3)בביאה-קיום יחסי אישות *משום פריצות הנקראת "בעילת זנות". גבר
שקיים יחסי אישות שלא למטרת קידושין או נישואין,עובר על איסור בתורה
"בעילת זנות". חכמים רצו למנוע את התופעה שגבר מקיים יחסי אישות עם
אישה שלא לצורך קידושין,ולכן לאחר תקופת בית שני חכמים קבעו שהדרך
השלישית- לקדש אישה בביאה לא תתקיים יותר וזאת כדי למנוע פריצות
בישראל.

אישה יכולה להשתחרר מהקידושין רק בשני המצבים. כשגבר מוסר לה את הגט ואומר
לה שהיא מגורשת בנוכחות עדים,רק אז היא נקראת גרושה וניתנת לכל אדם אחר. או
במצב שני כאשר הבעל מת. האישה תיקרא אלמנה ורק אז היא יכולה להינשא לגבר
אחר.

המשנה מציינת לעניין קידוש בכסף מחלוקת בין בית שמאי לבית הלל.
בית שמאי סברו שצריך לקדש בדינר או בחפץ שווה דינר שערכו גבוה יחסית, אך
ההלכה נפסקה כבית הלל שאומרים שיש לקדש בפרוטה או בשווה פרוטה.

"חובותיהם וזכויותיהם של הבעל והאישה בנישואין"

במשפט העברי מדגישים ומבהירים שבמערכת זוגית, שגבר נשוי לאישה, לכל צד בזוגיות יש חובות. ישנן חובות הבעל כלפי אישתו-זכויות האישה, חובותיה של האישה על פי המשפט העברי-זכויות גבר.

תולדות הכתובה-

תולדות בא לציין השתלשלות אירועים או בעויות בחברה היהודית שיצטרכו למצוא פיתרון לבעיות אלו עד לשלב של היום. תולדות הכתובה מציין מספר שלבים שהשלב הראשון מתחיל בתורה עד לשלב האחרון - כתיבת התורה בימנו.

תולדות הכתובה תוספתא, מסכת כתובות י"ב הלכה ה

יב,א בראשונה כשהיתה כתובתה אצל אביה היתה קלה בעיניו להוציאה התקין שמעון בן שטח שתהא כתובתה אצל בעלה וכותב לה כל נכסים דאית לי אחראין וערבאין לכתובתך² דא. – היה נוהג עתיק לקצוב סכום כסף או רכוש בערך כספי מסוים, ולהפקידו אצל

אבי הכלה כערובה במקרה שהנישואין יפורקו. מאחר שהכסף כבר ניתן לאבי הכלה, קל היה בעיני הבעל לגרש את אישתו כיוון שהממון לא היה עוד גורם מעכב. שמעון בן שטח חיבר תקנה להלכה, שכסף הכתובה ישאר אצל הבעל והוא יוכל להשתמש בו. וכותב לה בכתובה: כל הנכסים שיש לי אחראים וערבים לכתובתך, כלומר במקרה של הפסקת הנישואין תיגבה הכתובה מנכסי הבעל.

התחייבות הבעל בכתובה-

בנוסח הכתובה הקבוע מפרטים את חובות הבעל לאישתו לפי מה שהתורה קבעה וכן התחייבות הגבר לאישתו לפי קביעת חכמים. מחויבות הבעל לאישתו מתחלקת לשניים- חלק ראשון הוא מדין תורה. הגבר חייבת שלושה חובות לאישתו: "שארה, כסותה, ועונתה לא יגרע". החלק השני הוא מקביעתם של החכמים שהתחייבויות הגבר כלפי אישתו הוא מתוקף תנאי בית דין, כלומר בית הדין פוסק הלכה שהגבר מחויב באופן מפורש לתנאי בית דין.

שלושת החובות הראשונות על פי התורה הם:

1) שארה=מזונותיה-כלכלת האישה בחייו

2) כסותה=ביגוד, כלי בית ותכשיטים.

3) עונתה=קיום יחסי אישות

שאר החובות הם מדברי סופרים(מדרבנן)-

4) עיקר הכתובה- סכום שהבעל או היורשים משלמים לאישה אם הנישואים מתפרקים או לאחר מות הבעל. הסכום נקבע למינימום של 200 זוז לבתולה ו100 זוז לאלמנה או גרושה.

5) קבורתה-מימון הוצאות קבורתה.

6) רפואתה-מימון כל הוצאות רפואתה אם תחלה.

² מסכת כתובות יב הלכה ה'

7) בנותיה ניזונות מנכסיו בביתו אחרי מותו עד שתתארסנה.
8) פדיונה- חכמים קבעו שהבעל חייב לפדותה אם נפלה בשבי ולהחזיר אותה להיות אישתו.

9) להיות ניזונת מנכסיו בביתו אחרי מותו כל זמן אלמנותה.
10)בניהם הזכרים יורשים את כתובתה לאחר מותה ומותו.

חובות האישה בנישואין-

1) מעשה ידיה-כל מלאכות הבית או פרנסתה.
2) מציאתה-כל מציאה שהיא מוצאת שייכת לבעלה.
3) פרותיה-רווחים מרכוש השייך לאישה, שייכים גם לבעל-רווחים מנסי מלוג. בסיום הנישואין עקב גירושין\מות הבעל, האישה מקבלת את שווים המלא של נכסים אלה שווי ערך ליום סיום הנישואין.

4) ירושתה-אם האישה מתה ויש לה נכסים, הבעל יורש את נכסיה.
החובות והזכויות אינם תלויים בהסכם, אלא הם קיימים בתוקף של הנישואין. כלומר, עצם הנישואין מחוייב הבעל והאישה לעמוד בחובותיהם וזכויותיהם וזה תקף לגבי כל זוג נשוי.

³הגירושין במקרא-דברים כ"ד 4-1

א כי-יקח איש אשה, ובעלה; והיה אם-לא תמצא-חן בעיניו, כי-מצא בה ערות דבר--וּכְתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וּנְתַן בְּיָדָהּ, וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ. **ב**. וּבְיֹצֵאָהּ, מִבֵּיתוֹ; וְהִלְכָהּ, וְהִיְתָה לְאִישׁ-אַחֵר. **ג**. וְשָׁנְאָהּ, הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן, וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וּנְתַן בְּיָדָהּ, וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ;

³ דברים כ"ד 4-1

או כי ימות האיש האחרון, אשר-לקחה לו לאשה. ד לא-יוכל בעלה הראשון אשר-
שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה, אחרי אשר הטמאה--כי-תועבה הוא, לפני יהוה;
ולא תחטיא, את-הארץ, אשר יהוה אלהיך, נתן לך נחלה. {ס}

כאשר איש נושא אישה ובשלב מאוחר יותר הוא מואס בה (כתוצאה מכך שבגדה
בו\מכעיסה אותו בכוונה\מצא אחרת טובה ממנה) וכותב לה מסמך המעיד על ניתוק
הקשר בינהם-גט ונותן אותו בידה, היא מגורשת. ואותה אישה לאחר הגירושים מהבעל
הראשון נישאת לגבר אחר ובשלב מאוחר יותר גם הבעל השני מואס בה ונותן בידיה
מסמך המעיד על ניתוק הקשר ביניהם או שקשר הנישואין עם הבעל השני הסתיים
משום שהוא נפטר, אותה אישה לא יכולה לחזור ולהינשא שוב לבעלה הראשון גם אם
הוא מאוד רוצה בכך משום שהיא כבר נטמאה.

המשנה במסכת גיטין, פרק ט', משנה י' מביאה את הסיבות המוצדקות
לגירושין. בנושא זה יש שלוש דעות של תנאים כאשר כל תנא מוסיף על התנא הקודם
וכולם דורשים את אותו פסוק המופיע בספר דברים כ"ד ובו כתוב: "כי-יקח איש אשה,
ובעלה; והיה אם-לא תמצא-חן בעיניו, כי-מצא בה ערות דבר--וּכְתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת..."
ולהלן הדעות:

בית שמאי אומרים: לא יגרש אדם את אישתו אלא אם כן מצא בה ערווה, שנאמר
כי מצא בה ערוות דבר. כלומר, הסיבה היחידה לגרש את האישה היא רק אם עברה על
דבר שהוא איסור מאיסורי העריות(בגידה). בית שמאי מציבים את התנאי המחמיר
ביותר.

ובית הלל אומרים: אפילו הקדיחה תבשילו, שנאמר (שם) כי מצא בה ערוות דבר-על פי
בית הלל הבעל יכול לגרש את אישתו משתי סיבות והן:

(1) בגידה

(2) שרפה לו את האוכל.

כאשר האישה אינה ממלאה את חובותיה לשביעות רצונו של הבעל, עושה דברים בכוונה להכעיסו, מותר לגרשה אז קל וחומר אם בגדה. רבי עקיבא מסכם ואומר: אפילו מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר (שם) והיה אם לא תמצא חן בעיניו-גם אם הבעל מצא אישה אחרת נאה מאישתו הראשונה, הוא רשאי לגרש את הראשונה. לפי עילה זאת הבעל לא מצא פסול באשתו הראשונה, אלא מצא אישה אחרת נאה ממנה (כנראה טובה יותר מבחינת אופי ומעשים).

על פי המשנה, מסכת גיטין ח-ט, הגט יכול להינתן בכל צורה⁴. הבעל יכול להניח את הגט בכל מקום שהוא רשותה של האישה והיא נחשבת מגורשת. בעבר, הגירושין היו נעשים רק ע"י מסירת הגט והמסירה אפילו לא צריכה להיעשות בנוכחות עדים. כעבור זמן הגיעו כל ההתפתחויות בתחום הגירושין שאנחנו נוהגים בהן כיום, עדות למציאות הלכתית שונה ניתן למצוא בתרגום יונתן למקור שהובא לעיל מספר דברים: 'וכתב לה ספר כריתות לפני בית דין'. זו מגבלה חדשה; לא מדובר בסתם עדים, אלא בית דין עצמו מעורב בתהליך, ויש להניח שהוא נתון לבחינתו.

הרמב"ם בהלכות גירושין אומר: "שלא יגרש האיש אלא ברצונו"⁵ גם במקרה שיש עילות מוצדקות לגירושין – התנאי הראשון לגירושין הוא רצונו של הבעל. אם ניתן גט בניגוד לרצונו של הבעל הגט נקרא "גט מעושה" – גט מסוג זה פסול ולכן אישה שמקבלת גט מעושה לא נחשב מגורשת, ואם תינשא בשנית – נישואיה יהיו פסולים וילדיה יהיו ממזרים כי היא עדיין נחשבת אשת איש.

⁴מסכת גיטין ח-ט

פרק ב'

גירושין – במשפט הישראלי

כאשר יש זוג אשר מחליט להינשא נישואים שהם לא על פי היהדות ויחליטו להתגרש, הם לא יעברו הליך מסודר כמו זוג יהודי(שנישאו נישואים על פי הדת) שעוברים הליך גירושין בבית הדין הרבני. זוג זה יזדקקו לפסק דין של גירושין- הם יפרדו זה מזה בדרך של "גט לחומרא" או גט מספק. גט מספק הוא גט שנדרש מחמת הספק לכשרות נישואיהם של בני הזוג. תוקפם של שני סוגי הגט כתוקף גט רגיל . לגירושין אזרחיים קיימת עילה אחת – תום הנישואים - הבנה שיש קרע בלתי ניתן איחוי בין בני זוג. לעומת זאת, על פי הדת היהודית יש כארבע עילות מרכזיות לגירושין שניתנות לאיחוי בין בני הזוג.

⁶להלן עילות גירושין העומדות לבעל בתביעת גירושין נגד אישה: (1) הבעל רשאי לגרש

את אישתו אם לאחר עשר שנות נישואין לא הצליחה ללדת ילד-עקרה. (2) אישה שעושה מעשי כיעור. מעשים מכוערים שלפי ראות בית הדין יש בהם כדי להצדיק את החשד שהיא זנתה תחת בעלה, אם כי אין עדים לזנות ממש. אם המעשים הללו הוכחו, זכאי הבעל לגרש את אישתו, אך הוא לא מחוייב בזאת. הבעל יכול לסלוח לאישתו על מעשים אלה ולהמשיך לחיות איתה.

(3) אישה שעוברת על הדת, גורמת לבעלה גם כן לעבור על הדת. למשל להכין אוכל לא כשר, להעליב את בעלה באופן קבוע, משתמשת באלימות מילולית ואלימות פיזית, נוהגת בחוסר צניעות וכו'. גבר המעדיף להשאיר אישה מסוג זה בביתו ולא לגרשה מהסיבה שסולח לה על מעשיה, לא יוכל לגשת אחר כך להגיש תביעה

⁵ רמב"ם הלכות גירושין פרק א' הלכה א'⁵

⁶ עילות הגירושין העומדות לאישה נגד בעלה פורטו לעיל בפרק המשפט עברי - "כפיית גט" עמ' 1

ולחייבה בגט.4) אישה שאינה יכולה לקיים יחסי אישות בשל סיבות הקשורות בה עצמה כגון מחלות, מומים בתנאי שלא ידעה עליהן לפני החתונה. אישה שזנתה תחת בעלה – רק אם טענתו של הבעל הוכחה על פי שני עדים. במקרה זה אסור לבעל להמשיך ולחיות עם אישתו חיי אישות, והטענה שהוא סלח ומחל לה לא תעמוד לו .

במדינת ישראל, ענייני הגירושין מוסדרים בחוק שיפוט בתי הדיינים. זה נותן סמכות בלעדית לבתי הדין הרבניים לפסוק בכל ענייני הנישואין והגירושין. מנגד, חוק בתי הדין לענייני משפחה גם נותן לבתי הדין לענייני משפחה את הסמכות לפסוק בעניינים אלה.

כתוצאה מכך, ישנה התנגשות בין הסמכויות האלה ונוצר מצב הנקרא "מרוץ סמכויות". קיימות שתי סוגי עכראות במדינת ישראל, אשר עוסקות בעניינים הנוגעים לגירושין- בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הרבניים.

⁷ לפי סעיף 1 לחוק, נישואים וגירושים של יהודים בישראל נמצאים בסמכותם הייחודית של בתי הדין הרבניים.

בתי הדין מוסמכים לדון גם בעניינים שונים הנלווים לגירושין וכרוכים עם תביעות גירושין, אך בנושאים אלו ישנה סמכות מקבילה למערכת האזרחית והיא בתי המשפט לענייני משפחה. הנושאים העיקריים אשר מצויים בסמכות מקבילה זו הם: משמורת ילדים, מזונות האישה, מזונות ילדים וחלוקת רכוש.

כתובה

⁸ כתובה- לעיתים רבות כאשר הבעל מבקש להתגרש מאשתו מתנהלים דיונים בבתי הדין לענייני משפחה או בבתי הדין הרבניים בענייני כתובה, ובמקרים רבים מחויב

⁷ חוק שיפוט בתי הדיינים 1953

הבעל לשלם לאשתו את כתובתה. אם בני הזוג נישאו בנישואים אזרחיים, אין כתובה ולכן הבעל לא יכול לשלם את כתובתה. סכום הכתובה מורכב מ"עיקר כתובתה" ו"תוספת כתובה": "עיקר כתובתה – סכום קבוע מראש. לכתובה 200 ז"ז. אלמנה או גרושה 100 ז"ז. כסף זה עובר לאישה במידה ובעלה מת או שהיא מתגרשת. הסכום נקבע בגמרא למאתיים זוזים שהינו הסכום המינימאלי. הבעל מחויב לתשלום עיקר כתובה גם אם רשם בכתובה סכום נמוך יותר, מתוקף תנאי בית דין.

תוספת כתובתה – אם הבעל מעוניין להוסיף לאישתו על עיקר הכתובה הוא יכול, וזה ירשם בכתובה. סכום התוספת יקבע על ידי הבעל.

לא ניתן לכפות על הבעל לרשום בכתובה סכום שהינו יותר מהמינימום. דין תוספת כתובה הוא כדין עיקר כתובה ובעת הגירושין על הבעל לשלם לאישה את מלוא הסכום שרשם בכתובה.

כתובה ראלית - כאשר נכתב בכתובה סכום גבוה מאוד, אשר ברור שאין הבעל יכול לעמוד בו, נחשב סכום זה כ"אסמכתא" ולבית הדין הרבני סמכות לקבוע סכום נמוך יותר, או לא לחייב את הבעל בסכום הכתובה בכלל, מתוך סברה שלא התכוון לשלם את הסכום שנקבע בכתובה שכן סכום זה הינו מעבר ליכולתו הכלכלית. כאשר מצוין בכתובה סכום נמוך או סמלי אין בית הדין הרבני יכול לחייב את הבעל בסכום גבוה יותר מהכתוב בכתובה.

בית הדין האזורי חיפה, פלוגי נ' פלוגית, 2-577814-8

על הגט-

⁹הגט צריך להינתן מתוך רצון הבעל ולא בכפייה. דיינים בבית הדין הרבני הם אלה שיחקרו ויבררו שאכן נתינת הגט הוא לא מתוך כפייה. בית הדין הרבני מודא שהבעל מבין את עניין הגט: לאחר נתינת הגט תהיה האישה מותרת לכל אדם (חוץ מלכוהן), שכתובת הגט נועדה לגירושי הבעל וגירושי האישה, ולבסוף שהבעל והאישה מתגרשים מרצונם. חשיבות הידיעה שהבעל מגרש מרצונו נחוצה, משום שרק אז הגט חל כבוד האדם וחירותו הם ערכים חשובים מאד הן במשפט העברי והן בישראלי. בסוגיית סרבנות הגט באה לידי ביטוי התנגשות בין שלילת חירותו של אדם לבין מצוקתו של מסורב הגט שאשתו מסרבת לקבל גט, או מסורבת גט שבעלה מסרבת לתת לה גט, שאינם יכולים לממש את רצונם להתגרש מבני הזוג הנוכחיים שלהם. לעיתים, מסורבת הגט היא אישה מבוגרת שלא ילדה עדיין, והסירוב להתיר את קשר נישואיה הנוכחיים פוגע באפשרותה לממש את זכות ההורות שלה. יתר על כן, שלילת זכות האדם לבחור עם מי ינהל את חייו היא שלילה משמעותית של ¹⁰חירות בסיסית וכבוד האדם .

¹¹מהחוק שיפוט בתי הדיינים עולה כי בנוגע לסרבנות גט יש לעשות שקלול בין חומרת הסנקציה שננקטת לבין מצב סרבן הגט. בהתחלה צריך לנקוט בסנקציה קלה, אך אם הסרבן מתעקש ולא ממלא את ציווי בית הדין יש לנקוט בסנקציה חמורה יותר וזאת על מנת להקטין את הפגיעה בזכויות וחירותו של סרבן הגט.

⁹ אתר עיתים, טקס הגירושין (סידור גט) – עמ' 18

¹⁰ מחקרי משפט כא' - שיקולי מדיניות לאור עקרונות המשפט העברי וחוקי היסוד, יחיאל ש' קפלן – עמ' 609-610

¹²הרחקות דרבנו תם- כיום לפי החוק במדינה ישראל רשאי בית דין רבני לכלוא אדם או לשלול ממנו רישיון נהיגה או כל מיני סנקציות אחרות עד שיסכים לתת גט. אך בגלל החשש של גט מעושה שאינו תקף כפי שנכתב לעיל, בית הדין הרבני לא מרבה להשתמש בדרך זו.

¹¹ חוק שיפוט בתי הדיינים

¹² הודה איזנברג, מתוך: "אישות ומשפחה", בהוצאת אוניברסיטת בר אילן

בית הדין הרבני האזורי בתל אביב

הרב אליהו היישריק, הרב זבדיה כהן, הרב יצחק מרווה
הזוג נישאו זה לזה כדת משה וישראל והם פרודים מזה כשנתיים מאז שהתובעת עזבה
את הבית .

טענת הטובעת- הנתבע (בעלה) נכנס לדיכאון ויכול להיות שזהו הגורם לכך שנכנס
למשבר כלכלי. הנתבע מתלבש בצורה מוזנחת, יושב בחדר בחושך ומדכא את כולם
בבית. הוא כלל לא מסכים ללכת לייעוץ עם אדם מקצועי.

מוסיפה התובעת שאין יחסי אישות כי היא נגעלת ממנו וזה גורם לריחוק ופגיעה
בקשר. בעלה עסוק רק בעסקים שלו ומתנהל לא נכון מבחינה כלכלית.
היא טוענת שהוא מהמר ונכנס לחובות ללא ידיעתה .

טענת הנתבע- הנתבע טוען שהיא מגזימה. הוא טוען, שבסך הכל היה זקוק לקצת שקט
וזאת הסיבה לזה שהיה מכבה את האורות כאשר היה חוזר מהעבודה.
-על יחסי אישות, סיפר הנתבע, שהייתה תקלה הלכתית בעניין.

- על הטענה שהוא בדיכאון, הסביר כי עבר תקופה קשה בעסקים שלו, אך זה לא היה
דיכאון. כיום הוא מוכן ללכת לכל יועץ שיתבקש.

-בנוגע להתנהלות הכלכלית טען הנתבע, כי התובעת מעולם לא התעניינה בכל מה
שקשור לעסקים שלו אך הייתה מודעת על החוב.

-לא הלך לייעוץ כי חשב שלא צריך ייעוץ, אבל היו אצל רב אמריקאי בבני ברק.
ובנוסף, הוא לא קנה בגדים חדשים עקב המצב הכלכלי שהיה נתון בו.
החלטת בית הדין- בית הדין לא מקבל את טענת התובעת על הימורים, כיוון שלא
מדובר בהימורים שיש בהם איבוד הון, אלא בהשקעות המקובלות אצל אנשי עסקים
ברמה זו של הנתבע .

עילה בנזיקין- השאלה, אם כן, העומדת בפנינו היא האם נתק רגשי ברמה זו המוצגת
בפנינו, יש בו עילת גירושין לחייב את הבעל בגט?
שלושת הרבנים החליטו פה אחד שזו עילת גירושין מספקת, ומחייבים את הבעל לתת
גט לאשתו תוך 45 ימים.

תמ"ש

בית משפט לענייני משפחה, טבריה 50202-10-13

2015/11/29

התביעה היא תביעה לפיצויים עקב כך שהנתבעת סירבה לתת לבעלה גט במשך ארבע שנים.

תובע: פלוני עו"ד שמחי ווכניס

נתבעת: פלונית עו"ד לילך

בקשת התובע- פיצויים בסך 800,000 ש"ח בשל הנזקים שנגרמו לו. ישנה שאלה העומדת בפני בית המשפט והיא- האם ניתן לחייב מישהו בפיצויי נזיקין בגלל שסרב לתת גט בזמן שמתנהלת תביעת הגירושין אשר הוכרעה? ביהמ"ש לא הצליח להביא את הצדדים לידי פשרה. התובע עבר אירוע מוחי וכתוצאה מכך אושפז במשך תקופה ארוכה בבית החולים ומאז לא חזר לביתו. אירוע זה גרם לפגיעה במערכת היחסים בין בני הזוג. הוא הגיש בקשה לגירושין.

-הנתבעת הגישה כתב הגנה.

בכתב ההגנה טענה כי גם היא מעוניינת בגירושין אך לאחר תקופה של כמה חודשים היא שינתה את הגרסה שלה. היא טענה כי אינה מעוניינת עוד בהליך הגירושין עימו וכעת מעוניינת בשלום בית.

כעת, התובע אינו חפץ בלחייב את הנתבעת בגירושין. כלומר, הבקשה נדחתה. התובע הגיש ערעור על פסק דין זה שנדחה בגלל הסיבה שביהמ"ש הציע לנהל משא ומתן לקניית הגט, אך התובע סרב לפעול כך.

טענות התובע: התובע טוען שמה שגרם להתמוטטות הפיזית שלו, אשר הובילה לאירוע המוחי שעבר היא התנהגותה של הנתבעת שלפי דבריו, מיררה לו את חייו במשך כל תקופת הנישואין שלהם יחד, לא התייחסה לצרכים שלו ושלטה בו. כתוצאה מכך, התובע שהה תקופה ארוכה במיוחד בבית החולים ואישתו ביקרה אותו רק פעמיים מתוך כל התקופה הארוכה הזאת. מתוך זה הבין התובע שאישתו לא תעמוד לצידו בשעת צרה.

בכתב ההגנה טענת הנתבעת הייתה שהיא מסכימה לגירושין ולאחר מכן שינתה את טענתה רק במסגרת הדין עקב הגירושין. בין הצדדים שרר נתק מוחלט במשך ארבע שנים ולמרות זאת סירבה הנתבעת לתת גט לבעלה. היא הסכימה לגירושין במידה והתובע יעביר לה פיצוי כספי בסך 50,000 ₪.

טענות הנתבעת: - הנתבעת הכחישה את הטענה כי לא עזרה לתובע בעת ששהה בבית החולים כאשר היה זקוק בה. לדבריה, היא הייתה מוכנה לעשות הכל למען שלום בית ובעלה הוא שסירב לכך בתוקף.

הנתבעת הסכימה להליך הגירושין עימו בכפוף לפיצוי כספי עקב בגידותיו הרבות של התובע. לבסוף, הנתבעת מציינת שאין קיים פסק דין אשר מחייב בגירושין. היא אישרה בכתב ההגנתה כי בהתחלתה רצתה להתגרש ולאחר מכן שינתה את טענתה למען שלום בית.

סוף דבר: דיון והכרעה - חיוב הנתבעת לשלם לתובע פיצויים בסך 15,000 ₪ בגין נזיקין שגרמה לתובע עקב סירובה למתן גט. (סכום זה ישולם תוך 30 יום או יישאו בהפרשי הצמדה וריבית).

סיכום והשוואה –

בעבודה ניתן לראות את השתלשלות הדברים מתקופת התנ"ך ועד היום.

ישנם מספר נקודות שאותם אציג.

*בתקופת התנ"ך לא היה הליך עם גבולות ופיקוח.

רק כאשר הגיעו לתקופת האחרונים החלו להסדיר ציווים והליכים בעניין זה. בתורה לא

כתובות עילות גירושין, עד שחכמנו זכרונם לברכה לא קבעו עילות גירושין. בנוסף, לא

היה שום גוף שיפקח על התהליך וימנע מגירושין פזיזים.

במקור, (בתורה) הבעל היה רשאי לגרש את אישתו ללא שום עילה ובכל עת שרק

ירצה. שאכן עד היום זה משמש כעילה בבית הדין הרבני.

*הכתובה-הכתובה היא דרך חדשה יחסית לקדש את האישה.

פעם היו דרכים אחרות לקדש נשים "האישה נקנית בשלוש דרכים: בכסף, בשטר

ובביאה". הכתובה הופיעה רק בשלב מאוחר יותר.

כיום משתמשים בסכום שקבוע בכתובה שנכתב ע"י החתן לפני החופה כסנקציה

שאמורה לדרבן את סרבן הגט לתת גט לאשתו בתנאי שהיא מוותרת על חלק

מהכסף.

*מתן הגט- מתן הגט ע"פ התורה נעשה ע"י הנחת הגט בכל מקום שהוא רשותה של האישה.

כיום, עם התפתחות תחום המשפט והפסיקה בנושא, ישנם תנאים ספציפיים ונוקשים בנוגע לכריתת ומסירת הגט – כול חריגה מהכללים שנקבעו פוסלת את הגט.

*סרבנות גט – ¹³בנוגע לסרבני הגט, הרמב"ם קבע שלבית הדין ישנה את הסמכות הבלעדית לטפל במסרבי הגט. אם למשל גויים מכים את הסרבן כדי שיתן גט (גם אם זה נכון ע"פ ההלכה), אך עשו זאת ללא צו בית דין, אז הגט שנתן הסרבן נחשב כגט פסול. רק ענישה מטעם בית הדין ולא משנה מי מבצע אותה- תביא לגט מעושה כשר .

לסיום, ע"פ חוק בתי הדיינים 1995 לבית הדין הרבני הסמכות הבלעדית לגרש זוגות – ובבתי דין רבניים נוהגים להשתמש בשיטת המשפט העברי ולכן ניתן לראות שהמשפט הישראלי אכן מבוסס על המשפט העברי. כאמור, ראינו גם את התפתחות המשפט מתקופת התנ"ך ועד ימינו.

¹³ החוק לשיפוט בתי הדיינים

ביבליוגרפיה-

משנה-

-מסכת גיטין פרק ח'- משנה י'

-מסכת גיטין פרק ט'-משנה י'

-מסכת כתובות פרק יב- הלכה ה'

-מסכת קידושין פרק א'- הלכה א'

ספרי פסיקה-

-הרמב"ם הלכות גירושין-פרק א' הלכה א'

תורה-

-דברים פרק כ"ד 4-1

ספרות מחקרית-

-בן ציון שרשבסקי, "דיני משפחה" מהדורה ד מורחבת: תשנ"ג 1993 – עילות לגירושין

-מחקרי משפט כא' - שיקולי מדיניות לאור עקרונות המשפט העברי וחוקי היסוד,

יחיאל ש' קפלך – עמ' 609-610

פסקי דין-

-פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי ת"א יפו, פד' 448866/3 עמ' 1 – עמ' 15

-בית המשפט לענייני משפחה טבריה, 5020-10-33, פלוני נ' פלונית, 2/11/2015

חקיקה-

-חוק שיפוט בתי הדיינים 1953 – עמ' 16

-חוק שיפוט בתי הדיינים 1995 – עמ' 20

אתרי אינטרנט-

-אתר עיתים, טקס הגירושין (סידור גט) – עמ' 18

-המדריך הישראלי לדיני משפחה, 'עילות גירושין'

